

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

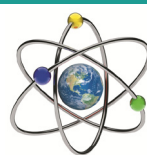

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 342 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
Omonov Xasanxon Sulaymonovich	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
Xushbokov Oybek Uralovich	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
Erhanova Nasiba Absayitovna	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
Akmalova Farida Dilmurod qizi	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'zni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
G'ulomova Oychehra No'monjon qizi	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari.....	321
G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
Iroda Isroilova	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
Mardonova Saodat Muzaffarovna	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
Yuldoshev Khaydarbek	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
Allayarova Sojida Umirzakovna	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	

ILK YOSHDAGI BOLALAR PSIXOLOGIYASI VA RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI

Kayumova Nargiza Mirziyatovna

Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrasida dotsenti

Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va ularning rivojlanish xususiyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Ilk yosh davrining bolaning psixik, emotsional va ijtimoiy rivojlanishidagi o'rni yoritilib, ushbu bosqichda idrok, nutq, hissiyot va ijtimoiylashuv jarayonlarining shakllanish xususiyatlariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, bolalar rivojida ijtimoiy muhit, oilaviy tarbiya hamda ota-onalarning pedagogik-psixologik yondashuvining ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari ilk yoshdagi bolalar bilan ishlashda samarali pedagogik sharoitlarni yaratish va ota-onalarning tarbiyaviy kompetentligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilk yosh, bolalar psixologiyasi, psixik rivojlanish, emotsional rivojlanish, nutq rivoji, ijtimoiylashuv, oilaviy muhit, pedagogik yondashuv, shaxs shakllanishi.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the psychology of early childhood and its developmental characteristics. The role of the early childhood period in a child's psychological, emotional, and social development is highlighted, with special attention given to the formation of perception, speech, emotions, and socialization processes at this stage. In addition, the significance of the social environment, family upbringing, and parents' pedagogical and psychological approaches in child development is substantiated. The research findings contribute to creating effective pedagogical conditions for working with young children and enhancing parents' educational competence.

Key words: early childhood, child psychology, psychological development, emotional development, speech development, socialization, family environment, pedagogical approach, personality formation.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической точки зрения анализируются психология детей раннего возраста и особенности их развития. Освещается роль раннего возраста в психическом, эмоциональном и социальном развитии ребёнка, при этом особое внимание уделяется особенностям формирования восприятия, речи, эмоций и процессов социализации на данном этапе. Также обосновывается значение социальной среды, семейного воспитания и педагогико-психологического подхода родителей в развитии детей. Результаты исследования способствуют созданию эффективных педагогических условий работы с детьми раннего возраста и повышению воспитательной компетентности родителей.

Ключевые слова: ранний возраст, психология детей, психическое развитие, эмоциональное развитие, развитие речи, социализация, семейная среда, педагогический подход, формирование личности.

KIRISH

Bugungi kunda texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida ta'lim-tarbiya jarayoniga bo'lgan talablar sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Jamiyat taraqqiyotining barqarorligi, avvalo, sog'lom va barkamol shaxsni shakllantirish bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu jarayonning boshlang'ich poydevori ilk yosh davrida qo'yiladi. Shu bois, ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlarini ilmiy asosda o'rganish zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ilk yosh davri bolaning psixik, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim burilish nuqtasi bo'lib, aynan ushbu bosqichda bilish jarayonlari, emotsional holatlar, nutqiy faoliyat hamda shaxsiy xulq-atvor asoslari shakllana boshlaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolaning keyingi rivojlanish bosqichlaridagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan ilk yoshda yaratilgan psixologik muhit va tarbiyaviy yondashuvlarning sifatiga bog'liqdir. Shu nuqtayi nazardan, ilk yoshdagi bolalarning psixologik xususiyatlarini chuqur tahlil qilish pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy ilmiy qarashlarda bola shaxsining shakllanishi biologik omillar bilan bir qatorda ijtimoiy muhit ta'sirida kechishi e'tirof etiladi. Oila, xususan ota-onalar bolaning dastlabki ijtimoiylashuv muhitini tashkil etib,

uning emotsional barqarorligi, o'ziga ishonchi va ijtimoiy munosabatlarga moslashuviga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ota-onalarning pedagogik-psixologik savodxonligi va bolalar rivojlanishiga ongli yondashuvi ilk yoshdagi bolalarning to'laqonli kamol topishida muhim omil sifatida qaraladi.

So'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirishga qaratilgan islohotlar doirasida bolaning individual rivojlanish ehtiyojlarini inobatga olish, psixologik qulay muhit yaratish va oilaviy tarbiyaning samardorligini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Biroq amaliyotda ota-onalar tomonidan bolalarning psixologik rivojlanish xususiyatlarini yetarli darajada hisobga olmaslik, noto'g'ri tarbiyaviy yondashuvlar va muloqotdagi kamchiliklar kuzatilmoqda. Bu holatlar esa bolaning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur maqolada ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinib, ushbu davrda kechadigan asosiy psixik jarayonlarning mazmun-mohiyati ochib beriladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – ilk yosh davrining psixologik xususiyatlarini aniqlash hamda bolalar rivojlanishida qulay pedagogik va psixologik shart-sharoitlarni belgilashdan iborat. Maqola materiallari pedagoglar, psixologlar hamda ota-onalar uchun ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, bolalarni tarbiyalash jarayonida samarali yondashuvlarni qo'llashga xizmat qiladi.

Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi masalasi psixologiya va pedagogika fanlarida alohida ilmiy yo'nalish sifatida qaraladi. Ushbu davr bolaning shaxs sifatida shakllanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, unda psixik jarayonlarning rivojlanishi intensiv va dinamik xarakter kasb etadi.

L.S. Vygotskiy ta'kidlaganidek, bolaning psixik rivojlanishi ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqada kechadi va bu jarayonda kattalar bilan muloqot yetakchi omil hisoblanadi ^[1]. Ilk yosh davrida bilish jarayonlari, xususan, idrok va sezgi faol rivojlanadi. Bola atrof-muhitni predmetlar bilan amaliy harakatlar orqali o'zlashtiradi.

A.N. Leontevning faoliyat nazariyasiga ko'ra, aynan predmetli faoliyat bolaning psixik rivojlanishida asosiy mexanizm vazifasini bajaradi ^[2]. Masalan, bola o'yinchoqni qo'li bilan ushlab ko'rish, tashlab yuborish yoki qayta olish orqali nafaqat jismoniy harakatni, balki sabab-oqibat munosabatlarini ham anglay boshlaydi. Ushbu jarayon bolaning tafakkur elementlarining shakllanishiga xizmat qiladi. Ilk yoshdagi bolalarning emotsional rivojlanishi ham o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu davrda hissiyotlar bevosita va vaziyatga bog'liq bo'lib, bolaning ruhiy holati kattalar munosabatiga kuchli darajada ta'sirchan bo'ladi.

D.B. Elkonin fikricha, bolaning emotsional barqarorligi unga nisbatan ko'rsatilayotgan mehr, e'tibor va tushunishga asoslangan munosabat bilan chambarchas bog'liqdir ^[3]. Masalan, ota-ona tomonidan bolaning har bir muvaffaqiyatiga ijobiy munosabat bildirilishi uning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi, doimiy tanqid esa xavotir va ishonchsizlikni kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Nutq rivoji ilk yosh davrining eng muhim psixologik ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bola nutqining shakllanishi avvalo passiv nutqdan boshlanib, keyinchalik faol nutq rivojlanishiga o'tadi. Vygotskiy nutqni tafakkur bilan uzviy bog'liq jarayon sifatida talqin qilib, nutq rivojlanishi bolaning intellektual o'sishida muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi¹.

Amaliy tajribada kuzatilishicha, ota-onalar tomonidan bolaga ertak o'qib berish, savollar berish va suhbatlashish nutq rivojini sezilarli darajada tezlashtiradi. Ilk yoshda shaxsning ijtimoiylashuv jarayoni boshlanib, bola o'zini mustaqil subyekt sifatida anglashga intiladi. Ushbu jarayonda taqlid mexanizmi muhim o'rin tutadi. Bola kattalarning xatti-harakatlarini kuzatib, ularni takrorlash orqali ijtimoiy tajribani egallaydi.

S.L. Rubinshteynning fikricha, shaxs rivojlanishi faoliyat, muloqot va ongning o'zaro uyg'unligi asosida kechadi ^[4]. Masalan, bolaning salomlashish, minnatdorchilik bildirish yoki muomala madaniyatini o'zlashtirishi kattalar namunasi orqali amalga oshadi. Mazkur tadqiqot doirasida ilk yoshdagi bolalar psixologik rivojlanishini o'rganishda quyidagi metodlardan foydalanildi: ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish metodi, kuzatish metodi, taqqoslash va umumlashtirish metodlari. Kuzatish metodi orqali bolalarning kundalik xatti-harakatlari, emotsional holatlari va nutqiy faolligi tahlil qilindi. Ushbu metod bolaning tabiiy muhitdagi psixik rivojlanish xususiyatlarini aniqlash imkonini berdi. Taqqoslash metodi esa turli tarbiyaviy yondashuvlarning bola psixologiyasiga ta'sirini aniqlashda qo'llanildi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ilk yosh davrida bolaning psixologik rivojlanishi uchun qulay ijtimoiy-psixologik muhit yaratish muhim ahamiyatga ega. Ota-onalarning pedagogik-psixologik savodxonligi, bolaning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda olib borilgan tarbiya jarayoni shaxsning sog'lom rivojlanishiga mustahkam zamin yaratadi.

1 Vygotskiy L.S. Psixologiya razvitiya rebenka. – M.: Pedagogika.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ilk yosh davri bolaning psixik va shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ushbu bosqichda shakllangan psixologik xususiyatlar keyingi ta'lim-tarbiya jarayonlarining samaradorligini belgilab beradi. Mazkur maqolada olib borilgan ilmiy-nazariy tahlillar ilk yoshdagi bolalar rivojlanishi biologik omillar bilan bir qatorda ijtimoiy muhit, xususan, oilaviy tarbiya va kattalarning pedagogik-psixologik yondashuvi ta'sirida shakllanishini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, ilk yosh davrida idrok, sezgi, emotsional holatlar va nutq rivoji o'zaro uzviy bog'liq holda kechadi. Ushbu jarayonlarda bolaning predmetli faoliyati, kattalar bilan muloqoti hamda ijobiy emotsional muhit yetakchi omillar sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, ota-onalarning bolaga nisbatan ko'rsatgan e'tibori, tushunishga asoslangan munosabati va ongli tarbiyaviy yondashuvi bolaning ruhiy barqarorligi hamda ijtimoiylashuv jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ilmiy manbalar va amaliy kuzatishlar asosida aniqlanishicha, ota-onalarning pedagogik-psixologik savodxonligi yetarli darajada bo'lmagan hollarda bolalarda emotsional beqarorlik, nutq rivojining sekinlashuvi va xulq-atvorida muammolar yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli, ilk yoshdagi bolalarni tarbiyalash jarayonida ota-onalarning pedagogik-psixologik kompetentligini oshirish muhim vazifa sifatida qaralishi lozim.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, ilk yoshdagi bolalar psixologiyasini chuqur o'rganish va yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda tarbiyaviy jarayonni tashkil etish barkamol shaxsni shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. Mazkur maqolada bayon etilgan ilmiy xulosalar pedagoglar, psixologlar hamda ota-onalar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, bolalar rivojlanishi uchun qulay pedagogik-psixologik sharoitlarni yaratishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyot ro'yxati:

1. Выготский, Л. С. Психология развития ребёнка : монография / Л. С. Выготский. – Москва : Педагогика, 1984. – 432 с.
2. Леонтьев, А. Н. Деятельность. Сознание. Личность : монография / А. Н. Леонтьев. – Москва : Политиздат, 1975. – 304 с.
3. Эльконин, Д. Б. Детская психология : учебное пособие / Д. Б. Эльконин. – Москва : Просвещение, 1989. – 384 с.
4. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии : учебник / С. Л. Рубинштейн. – Москва : Педагогика, 1989. – 720 с.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi : normativ-huquqiy hujjat. – Toshkent, 2020. – 45 b.
6. Davlatov, K. D. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi : o'quv qo'llanma / K. D. Davlatov. – Toshkent : Fan va texnologiya, 2020. – 220 b.
7. Yo'ldoshev, J. G. Pedagogik texnologiyalar asoslari : o'quv qo'llanma / J. G. Yo'ldoshev. – Toshkent : O'qituvchi, 2019. – 184 b.
8. Karimova, S. A. Maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasi nazariyasi : o'quv qo'llanma / S. A. Karimova. – Toshkent : Fan, 2017. – 198 b.
9. Mavlonova, R. A. Maktabgacha ta'lim metodikasi : darslik / R. A. Mavlonova. – Toshkent : Nizomiy nomidagi TDPU, 2021. – 210 b.
10. Ochilov, M. O. Ta'lim jarayonida tarbiyaviy ishlar metodikasi : o'quv qo'llanma / M. O. Ochilov. – Toshkent : Sharq, 2016. – 176 b.
11. To'xtaxodjayeve, M. X. Maktabgacha pedagogika va psixologiya : o'quv qo'llanma / M. X. To'xtaxodjayeve. – Toshkent : Fan, 2019. – 230 b.
12. Xodjayev, B. T. Maktabgacha ta'limda shaxs rivoji : monografiya / B. T. Xodjayev. – Toshkent : Ma'naviyat, 2017. – 190 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.